

poročilo s proračunom zemljiško-odveznega zaklada za leto 1877; — deželnega odbora poročilo s proračunom ustanovnih zakladov za leto 1877; — in deželnega odbora poročilo o nakupu Valentin Krisperjevega posestva „zverinjak“ za prihodnjo deželno norišnico.

Potem so se volili odseki, in sicer:

V finančni odsek 9 udov gg. baron Apfaltrern, Dežman, Murnik, Obreza, dr. Poklukar, Robič, vitez Savinšek, dr. Schrey, dr. Zarnik;

v peticijski odsek 5 udov gg.: grof Barbo, Kramarič, Pakiž, vitez Savinšek, baron Taufferer;

v odsek za poročilo o deželnega odbora delovanji 7 udov gg.: Braune, vitez Gariboldi, Grasselli, Horak, Lavrenčič, Schaffer, Tavčar;

v gospodarski odsek 9 udov gg.: dr. Bleiweis, Dežman, vitez Gariboldi, Kotnik, Kozler, Langer, Murnik, Obreza, dr. Poklukar, Rudež.

V 3. seji 11. dne t. m. je predsednik naznanil, da so se v 2. seji voljeni odseki konstituirali tako-le: finančni odsek je volil Murnika za prvomestnika, Dežmana za namestnika, dr. Poklukarja za zapisnikarja, — peticijski odsek grofa Barbota za prvomestnika, viteza dr. Savinschegga za namestnika, barona Tauffererja za zapisnikarja; — gospodarski odsek dr. Jan. Bleiweisa za prvomestnika, vit. Gariboldi-a za namestnika, viteza Langerja za zapisnikarja. Izročile so se potem nekatere peticije in predloge dotičnim odsekom; — potrdila se je volitev deželnih poslancev barona Tauffererja in viteza Vestenečka iz razreda veleposestnikov; dalje se je v občinski odsek izvolil Jugovic, Matej Lavrenčič, Pakiž, dr. Poklukar, Braune, Dežman in vitez Langer. Andreju Lavrenčiču se je zavoljo bolezni odpust dovolil za 14 dni, že v 2. seji pa tudi dr. Razlagu odpust za čas bolezni njegove.

Naši dopisi.

Iz Dunaja. (*Slovanski pevski zbor*) napravi v torek 21. marca 1876 koncertno besedo v „Gartenbaugesellschaft“, I., Parkring. Vstopni listi po 1 gold. 50 kr. se dobivajo v „Slovanski besedi“. I. Doblhofgasse 9; in še drugod, pri kasi pa po 2 gold.

Odbor.

V Gorici 12. marcija. — Vivos voco! Tako sem se bil namenil začeti današnji dopis. In pikanten bi bil, da bi bil marsikdo vskliknil: Gore, — pokrijte me! Da sem neke reči v pero nazaj potisnil, — tega ste krive najprej vé „Novice“ same. V poslednjem mojem dopisu mi je sl. vredništvo prečrtalo tisti stavek, katerega sem imel za najvažnejšega (in bila je vsaka beseda dobro preudarjena). Zdaj vem, da sem sam uganil, zakaj ste to storili. Vašo vredništvno oblast spoštujem; po drugi strani pa vendar tudi trdim, da sem dober prerok bil, ko sem one besede pisal; izrazovale so le senco prave situacije. Sicer pa je res, da molk je — zlató; zato hočem tudi danes veliko, veliko reči zamolčati, in to tem raji, ker nekim ljudem so ušesa vzrastla le zato, da ž njimi — ne slišijo. — — Zraven Tirolskega je naš deželni zbor najimenitnejši. V 15 letih se je v prvo zgodilo, da je a) moral glavar več ko dobre pol ure po maši čakati, da je mogel sejo pričeti; (sešlo se je samih 11 poslancev), in b) da razen stenografov in čuvajev ni bilo v dvorani ni enega poslušalca. Oj, navdušenost prvih let — kje si?! Začetni govor glavarjev obsega le neobhodno potrebnih par besedi; daljši in prav umetno sestavljen je nekrolog dr. Lavriču. Govoril ga ni „tuje c“, kakor nek časnik misli, ampak — — (pa saj sem rekel gorej, da bom molčal). Izvolili so se koj v prvi seji

trije odseki; v odsek za finančne reči: gg. bar. Ritter (predsednik), Abram, Candussi, Gorjup, Pajer, Strassoldo, Winkler; v odsek za peticije: Dottori (prvosestnik), Benardelli, Faganel, Maurovič, Pagliaruzzi, Pollay, Žigon; v odsek za pravne reči: Winkler (predsednik), Černe, Deperis, Del Torre, Jakopič, Pajer, Dottori. — Prihodnja seja bo za kakih 14 dni. — Vrli naš profesor Povšè je povabljen od ministra za kmetijstvo na Dunaj k posvetu o živinoreji — kako bi se namreč dala povzdigniti v Avstriji. V tem svetu bo še 5 drugih veščakov zastopajočih vso Cislajtanijo. — Te dni se priobči sporočilo o naši I. učni razstavi preteklega oktobra in se razpošljejo diplomi. Več o tem drugi pot. — Za namestništvenega svetovalca v Trst pride bivši okrajni glavar Koperski, ki je bil poprej v Gradišči, — gosp. Da Mosto, poštenjak. — Novi trg za zelenjad v nekdanjem Pêrsa-vem vrtu bo jako lep. Trg je obzidan; poleg zidov so čedne zidane prodajalnice, po sredi dovolj prostora za vozove in ljudi; vhodov ima četvero. — Tudi novo kosarno za artiljerijo misli zidati naša mestna gosposka, samo „farovž“ pred veliko cerkvijo — nad tega se ne more spraviti; hraniti ga misli — ne kakor da bi mesto lepšal — kot spominek iz nekdanjih časov, ko so ital. Goričani rekli župnikovi ali duhovski hiši — „farovž“ (v čisti italijanščini). — Še bi imel kaj povedati o dveh ženah, ki so ju pred nekimi tedni našli mrtvi, — ali to je že prestaro. *)

Iz Bevk v okolici Vrhniški 11. sušca. (*Peticija do sl. deželnega šolskega sveta.*) Da bi pri nas novo šolo zidali, je bil ogled meseca grudna lanskega leta, h kateremu so prišli gospodje šolskega sveta iz Ljubljane. Prišli so ogledat tukajšnjo šolo, katero smo pred dvema letoma iznova zidali. Oni pa so sklenili, da moramo drugo novo šolo zidati. Čemu to? Kaj ne bi bilo bolje, da bi sedanji šoli še nekoliko prostorov prizidali? Imenovano šolsko poslopje nas je stalo nad tri tisoč goldinarjev, kar ni malo za ubožne kmete. Se vé da tisti, ki so za to, naj bi se šola iznova zidala, bi gotovo drugače govorili, ko bi se morali pri šolskem zidanju za svoj žep prijeti. Kakor rečeno, smo zidali novo Bevško šolo pred dvema letoma z namenom, ne samo za „mežnarskega hlapca“, ampak tudi zato, da bi se otroci v njej podučevali. Poslopje prizidati smo pripravljani; to bi se z malimi stroški lahko zgodilo, če sedanje poslopje ni na nikakoršen način pripravno za šolo; a šolo zidati na drugem prostoru iznova bi bilo nam ubozim kmetom silno težavno, posebno v sedanjem času, ko je ubogi kmet z davki do vrata obložen. Kje je jemati, nihče ne pomisli! Res se sliši sèm ter tje govorjenje, da se v Bevkah premožni kmetje nahajajo; toda naj tak vzame kako posestvo v najem, kmalu se bo prepričal, da je napačno sodil. Koliko škode napravi slana, koliko mokrota, ki včasih celo polje poplavi, v jeseni pa imamo o suši toliko dima, da solnca ne vidimo. Iz te resnice je razvidno, koliko prihodkov imajo tukajšnji posestniki. Že tisoče in tisoče smo dali za osušenje močvirja, toda koliko smo si na boljšem? Gospode zemljiške cenilce pa prosimo pri ogledu, naj bi na tanko naše močvirje opazovali, koliko dobička ima ubogi kmet od njega, ako ne samih stroškov pri obdelovanji in neizmerno veliko dela. Voda v jeseni izpere z njiv pepél; nasledki tega so po tem, da ubožni kmet domu voziti kaj nima, posebno ker železnica vzročuje, da voda zastaja, in nam polje poplavi. S zaupljivim srcem se tedaj obrnemo na sl. c. k. deželni šolski svet,

*) V dopisu od 4. t. m. ste mi prav nevšečni pogrešek naredili. „Svobodo“ „oznamil“ sem pisal jaz, ne „oznanil“.

naj bi blagovoljno našemu mnenju potrdil, ne pa nasvetu onih gospodov, ki tolmačijo, da imenovano poslopje ni v namen šole zidano, ter nepripravno za šolsko mladino. Mi kmetje smo hišo tudi za podučevanje otrok zidali; to lahko pričamo. Tak lahko govori, kogar prav malo, ali pa čisto nič ne stane, in komur ni mar, če ima ubogi kmet samo urbase brez podplatov na nogah. Dasiravno nam šolski svet podpore zagotavlja, nas s to pripomočjo ne reši silnih bremen, ki bi nas zadela z zidanjem čisto novega poslopja.

Iz Ljubljane. — Po želji mnogih meščanov se je preteklo nedeljo na poziv prvosednika političnega društva „Slovenije“ gosp. dr. Jan. Bleiweisa v čitalnični dvorani zbralo okoli 150 volivcev, ki so pred vsem sklenili kakor lani tako letos se udeležiti volitev mestnega odbora v 3. in 1. razredu. Po tem soglasnem sklepu so se, reči smemo, tudi enoglasno izbrali sledeči kandidati za 3. razred: gospodje J. N. Horak, Jurčič, Klun, Regali, — za 1. razred pa gospodje: Ničman, Pakič, Peterca, Vilhar. Konečno se je 40 meščanov izvolilo, ki kot izvrševalni organ pod imenom „meščanski narodni volilni odbor“ v svoje roké vzame vse, kar je treba, da se srečno doženo volitve, česar se temveč nadjati smemo, ker je bila nedeljska skupščina tako obilna in je nenavadna navdušenost volivcev kraljevala v njej. Kako zelo pa se nasprotna nam stranka boji propada, kaže čisto nova skušnja ta, da — kar je vsa leta bilo, dokler obstoji mestni odbor — si ne upajo imenika volivcev zdaj v tisku na svitlo dati, ki ga je prejšnja leta vsak volivec na dom dobil! Po takem ni nobena kontrola mogoča o tem, kdo ima letos pravico volitve, kdo ne! Zagovarja se neki to čudno skrivanje s tem, da tisek imenika stane stroškov in da magistrat mora varčno gospodariti. „Tristo medvedov! — je na to po pravici zagodrnjal pošten meščan iz Krakovega — za nemški teater pa imajo denarja dosti v mestni kasi!“ Res čudni svetniki so sedanji gospodje rotovžki.

— (Odbor družbe kmetijske) pomnožen po zastopniku c. k. deželne vlade, dvornem svetniku vitezu Rothu in deželnem glavarju, dvornem svetniku vitezu dr. Kalteneggerju, je pod predsedstvom barona Wurzbacha v poslednji svoji seji 5. dne t. m. sklenil sledeče: a) državna subvencija za podkovsko in živinozdravniško šolo se porabi kakor lani; b) podelitev štipendije za obiskanje kmetijske šole v Tečnu-Libwerdu za šolsko leto 1876/77 g. Jož. Jarcu in Hen. Šolmajerju se na znanje vzame; — c) obširno in temeljito se je obravnavala od sl. ministerstva za take ljudske šole, kjer se kmetijstvo podučuje, obljubljena podpora 300 gold.; sklenilo se je o tej zadevi: c. kr. šolski svet naprositi poročila, kako stoji s kmetijskim naukom na naših ljudskih šolah, poleg tega pa pozornost deželnega šolskega sveta obrniti na potrebo reorganizacije naših preparandij z ozirom na teoretično pa tudi praktično podučevanje učiteljskih pripravnikov v kmetijstvu na pripravnicah, ker oni kratki kurzi, kamor se vsako leto majhno število pripravnikov zunaj dežele pošilja, nikakor ne zadostujejo, da bi pripravniki postali zmožni učitelji kmetijstva na ljudskih šolah; — drugi sklep pa je bil še ta, da družba kmetijska v dogovor stopi z deželnim odborom; — d) o subvenciji 400 gld. za medpotno podučevanje kmetijstva se je sklenilo: g. župnika Mesarja, g. profesorja Povšeta in pa g. A. Piskarja naprositi, da prevzemo posel popotnega podučevanja: prvi o mlekarstvu in sirarstvu, drugi o živinoreji in nekaterih drugih posebno potrebnih nauk kmetijstva sploh, tretji pa o reji lanú in pridelovanji prediva po Belgiškem načinu; kraji, kje naj bi pridigovali, se jim bodo odločili, čas podučevanja pa naj si sami izberó; — e) prošnja občine Col za podporo njihove drevesnice se je s priporočilom izročila c. k. gozdarskemu nadzorniku; — f) gospodarju Mraku, kateremu je brez njegove krivde poginil subvencijski bik, se je dovolila nekaka polajšava pri prihodnji dražbi subvencijskih goved; — prošnja gospodarja Jan. Juvanca, kateremu je za vrančnim prisadom v kratkem času poginilo 8 goved, se ni mogla vslišati zato, ker družba kmetijska nima nobenega zaklada za takošne podpore; — h) g. župniku Porenti se izroči v lastnino 200 iztiskov njegove podučne knjige o novem Kranjskem panji; — i) iz svilorejne poskuševalnice v Gorici se naroči 10 do 12 unč zanesljivega semena svilnih črvičev, ki se ima po sedanjih navadi deloma brezplačno razdeliti, deloma po znižani ceni prodajati; — k) ker je občina Sinadole prejela že 50 gold. za napravo kalí, se jej odgovori, da ostalih 50 gold. brž prejme, ko bode dokazano, da je vodnjak dodelan. — S temi rešitvami je bila seja subvencijskega odbora končana.

Ko je subvencijski odbor sklenil svoje razprave, je družbeni odbor še nekatere svoje zadeve obravnaval, namreč: vglobljenje vodnjaka na družbenem vrtu, — pismo hranilnice, da se ni vslišala prošnja za štipendijo kmetijsko, — spomenico družbe kmetijske Štajarske o potrebi postave za povzdigo živinoreje; — račun družbini za leto 1875 in proračun za leto 1877, ki ju je predložil blagajnik gosp. Brus, sta se izročila gosp. revizorjem v pregled, — in vloga do c. k. finančnega ministerstva, naj bi preklicalo ukaz od 13. junija 1875, po katerem se ima predcenitev gozdov vršiti po referentih samih brez udeleštva cenilnih poslancev, kar pa nasprotuje postavi od 24. maja 1869. leta, se je enoglasno odobrila po načrtu gosp. odbornika O. Detele.

— (Na korist narodni šoli) bodo o prihodnjih 3 nedeljah predpoldne predavanje znanstvenih predmetov po prof. Šukleju, prof. Wiesthalerju in doktorandu Tavčarju.

— (Mil. knezoškof Ljubljanski) gospod dr. J. Zl. Pogačar, je danes vstopil v deželni zbor Kranjski in vzel si prostor v središču.

— Hudo se repenčijo tudi naši ustavoverci nad tem, da so konservativni Tirolski poslanci v 2. seji zapustili zbornico in je bilo s tem mahoma konec zborovanja, ker ostali niso zadostni bili, postavno sklepati. Kaj pa! ali niste ustavoverci Kranjski tudi leta 1871 isto storili, da vas ni bilo v deželni zbor? Kako more to napačno biti, kar ste vi za pravo imeli?

— Od 1. t. m. v Celovcu namesti vrlega nemškega tednika „Kärnt. Blatt“ izhaja „Kärnt. Volksstimme“ v istem duhu vredovan. Al že brž v 2. listu ga je zaségla policija zarad članka, ki razpravlja Turške homatije in je bil iz Dunajskega „Vaterlanda“ ponatisnjen, kateremu se pa od ondašnje policije ni nič žalega zgodilo. Res, čudne so poti c. k. državnih pravdnij!

— Na Dunaji je začel svečana mesca izhajati nemški tednik pod naslovom „Oesterreich. Rundschau“, ki po programu svojem kaže, da je „naše gore list“, to je, da se v vsem in povsod hoče potezati za pravo, braniti narodne in cerkvene pravice, in le v zadovoljnosti vseh narodov Avstrijskih iskati moč države. Vsak list donaša pregled najvažnejših političkih in drugih dogodov po svetu, v podlistku pa različne zabavne in podučne stvari; tako, na priliko, nahajamo v 1. listu sedanjemu času jako primerno rapsodijo: posnetek iz slavnoznane Mažuraničeve pesmi „Smrt Smail agy Čengijiče.“ Cena temu listu, v katerem, kakor za gotovo vemo, imenitne osebe državopravne stranke

svoje politiško mišljenje izrazujejo, iznaša za celo leto le 5 gold., za pol leta 2 gold. 50 kr., za četrt leta 1 gold. 25 kr. Bodi naj toplo priporočen možem naše stranke!

— (*Beseda čitalnična*) v nedeljo je obilo število poslušalcev, med katerimi smo videli tudi nekatere gospode deželne poslance, jako zadovoljila. Razen dveh instrumentalnih števil, v katerih se je vojaški orkester pod vodstvom novega kapelnika (gosp. Šincel je prevzel, mesto kapelnika pri mestni godbi) hvalevredno obnašala, slišali smo veči moški zbor „Domovini“ od A. Le bana z orkestrom, katerega so vrli naši gospodje pevci — razen enega manj srečnega samospeva — dobro izpeljali. Skladba sama po sebi je skromen poskus na muzikalnem širjem polji, naslonjena na znani laški genres, a dobro se posluša. — Namesti g. Schmidta pel je g. V. Valenta romanco iz Lortzingove „Undine“ s globokim srčnim čutom tako izvrstno, da si je pridobil burno pohvalo občinstva. — Sledeča velikanska scena iz slavnoznane Kreutzerjeve opere „Noč v Granadi“ — za „besedo“ nekoliko predolga in brez scenerije gledališke manj razumljiva — je stala pevovodji g. Stöckelnu gotovo veliko truda, za kar se mu je pa tudi občinstvo po pravici hvaležno skazalo. Gospica Piskarjeva je izvršila svojo nalogo, akoravno nepriстойno obsegu njenega glasa, vse hvale vredno, ravno tako tudi gosp. Valenta; posebno toplo pa moramo pohvaliti skupni moški in ženski zbor na koncu cele scene z vročo željo, da bi večkrat slišali taka lepa umetna dela, katera so v množini zložena za mešani zbor, kajti le v takih skladbah ima pevec večega obsega glasú mnogo več prilike razviti ga, kakor pri samih moških zborih, kjer tenor zanemarjuje nizke, bas pa visoke tóne, a vendar sta oba silno potrebna posebno v samospevnih partijah. Razen tega je tudi pevcu-solistu treba, vaditi organ svoj celo leto, ne le v sezóni „besed“, posebno v pesmah za en glas s spremljevanjem glasovira. Naj spoštovani naši gospodje solisti to dobrovoljno opazko blagovolijo „ad notam“ vzeti, vsaj vedó, da „življenje je kratko — umetnost pa dolga“. — Številko 5. so gospice Namre, Piskar in Ihan v milih in zeló mičnih trospevih izvršile z lepim vspehom, in še posebno v prvem trospevu, ker drugi — Košatov „pozdrav domovini“ — je zložen za moški tercet, tedaj je čista intonacija v višini za ženski glas zeló težavna. — Slovesno in z gromovito pohvalo je pevski del nocojšne „besede“ mešani zbor izvršil z zborom iz Lortzingove opere „Undine“, katerega konec se je moral na splošno željo občinstva ponavljati. — Vse to pričuje, da se po pravici sme ta „beseda“ najlepšim koncertom prištevati. — Ker pa namen kritike ni samo simpliciter poročati, ampak tudi podučevati, bodi nam dovoljeno, še nekoliko besed v prid naši narodni reči dodati. Marsikatero malenkosti so, katerim se pevec lahko ogne, katere pa včasih mnogo škodujejo dobremu vspehu; tako, na priliko, pri dobri slovenski deklamaciji v petji z ločenjem posamesnih besed ali stavkov in ugodnim povdarjanjem težkih zlogov postane pesem bolj razumljiva, nasproti pa jo na drugi strani slabe navade kazijo, na pr., če se poje gre-hem namesti grem, ali če si pevec s svojim partom takt daje itd. Tudi je bolj ugodno, postaviti ženski zbor pred moškega, tako, da solisti stojé pred celim zborom. — Še nekaj imam na srcu — in to v prid pevcem in pevkinjam na odru pa tudi poslušalcem — in to je, naj bi, kdor prepozno pride, med petjem drage volje počakal v garderobi ali zadej, da se z vznemirjenjem ne moti produkcija. To se lahko zgodi na korist lepega reda v iz-

vrševanju občinstvu našemu, kakor vidimo, zeló priljubljenih „besed“ čitalniških. Odstranimo vse, da bode pesem slovanska slovela na desno in levo!

— (*Slovensko gledišče*.) Igrí „Ena se joče, druga se smeje“ in „Srečni oče“ ste bili jako dobro igrani, a v prazni hiši; v zadnji, ki smo jo videli včeraj, je zaslúžil posebno gosp. Schmidt venec večera. — V nedeljo ima priti na oder že dobro znana resna igra „Požigalčeva hči“.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Ministri, kot deželni poslanci, po več deželah razkropljeni, so hipoma privreli na Dunaj nazaj v posvèt, kaj storiti s Tirolskim deželnim zborom. Odlok je začasno bil ta, da se zbor sklène.

— General baron Rodić, vdrugič poslan pomirit Hercegovince, zopet ni nič opravil. „Svoboda prava ali smrt!“ je njih vedni klic; beguni se nikakor nočejo povrniti domú. Dozdaj je Avstrijska vlada njim na pomoč razdelila 1 milijon in 50.000 gold.

Ogersko. Iz Budapešta. — Srbski poslanec dr. Polit je v zboru interpeliral predsednika ministerstva o Andrassy-evih reformah v Hercegovini in Bosni. Dr. Blic ni bil zadovoljen z odgovorom Tiszovim, ki nič gotovega ne pové.

— Grozno škodo dela neprenehoma povodinj po Ogerskem. Zadnje dni je še zmirom deževalo in Donava je še zmirom nad 3 sežnje viša od navadne; v Peštu, Komornu in drugje žuga se podreti več hiš. Škoda se ceni na milijone.

Francosko. — Pri volitvah poslancev v državni zbor je republika (ljudovlada) sijajno zmagala. Tako se glasi vrisk francoskih republikancev pa tudi republikancev Avstrijsko-ogerskih in Dunajskih. Res je, da večina zbornice bo republikanska; pa v tej večini se nahaja največ takih poslancev, ki se sučejo tako, kakor se v sedanjih razmerah sukati morajo; oni stojé za ustavo od 25. svečana, ta pa je, kakor podoba kaže, republikanska, po svoji osnovi pa taka, da na čelo taki republikanski ustavi tudi lahko vsak kralj stopi. Al čas za to še ni danes. Orleanci, ker nimajo nobenih stanovitnih načel, ne morejo več vladarji Francozom biti; legitimni kralj Henrik V. je zarad svojih strogih načel zdaj tudi nemogoč; Napoleon IV. je pa še premlad, da bi že zdaj dospeti mogel na krmilo. Po tem takem je za zdaj samovlada (monarhija) nemogoča; zato mora Francosko do leta 1880 republika ostati, a vendar ni nemogoče, da republikanci sami že poprej republiko pokopljejo.

Iz Turškega bojišča. — Hercegovinski ustajniki so na Andrassy-eve reforme odgovorili s tem, da so pretekli teden na Goranskem Turke strašno pretepli in vzeli jim vse, kar so sabo peljali. 800 Turkov je bilo ob glavo, čez 1000 pa ranjenih in drugače ubitih. — Kakor se telegrafira iz Spljeta, je bil vodja Ljubibratič z znano Holandsko junakinjo Markus, ki je vse svoje veliko premoženje dala za ustajo, vjet po Avstrijskih vojaki in v Spljetu 13. t. m. zaprt. Pravijo, da so njegovo četo Avstrijski vojaki prijeli na Turški zemlji. Če je to res, potem pa ne rečemo nič več.

 Seme svilnih črvičev oddaja zopet družba kmetijska svilorejcem Kranjskim za polovico kupne cene, namreč stari lot po 3 gold. 20 kr., učiteljem pa za šolski poduk daje ¼ lota brezplačno, če podučevanje dokažejo s spričalom krajnega šolskega sveta. Brž naj se oglasi, kdor želi tega semena.